

DOI: 10.31866/2410-1311.40.2022.269353

УДК 37.018.54:78:780.616.432]:78.07

ВНЕСОК ІСААКА БЕРКОВИЧА ТА МИКОЛИ СІЛЬВАНСЬКОГО В РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Зубай Юрій Миколайович

Аспірант,

ORCID: 0000-0003-1475-8368, e-mail: katerinalavra@gmail.com,

Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського

вул. Архітектора Городецького, 1-3/11, Київ, Україна, 01001

Для цитування:

Зубай, Ю.М. (2022). Внесок Ісаака Берковича та Миколи Сільванського в розвиток української музичної педагогіки. *Питання культурології*, (40), 33-43. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.40.2022.269353>.

Анотація

Метою статті є розкриття основних досягнень видатних діячів музичної культури, мистецтва й педагогіки Ісаака Берковича та Миколи Сільванського в аспекті їхнього наближення до сучасної дитячо-молодіжної аудиторії, з певними поправками й зауваженнями. Методологія дослідження у процесі розкриття представленої проблематики використано такі методи: історико-культурний, у межах якого оцінюється внесок Ісаака Берковича та Миколи Сільванського в розвиток української фортепіанної школи, музичної педагогіки; компаративний метод, що дозволяє порівняти, співвіднести творчі й педагогічні досягнення митців із розвитком музичної культури, школи фортепіано, загально педагогічними підходами, що були притаманні вітчизняній музичній педагогіці в різні часи, особливо в ХХ столітті; синхронний метод, який сприяє оцінці стильово-жанрової палітри, засобів, форм і прийомів фортепіанної техніки, напрямів і тенденцій композиторської діяльності, що розгорталися в музичній культурі України в другій половині ХХ століття; діахронний метод, який дозволяє розглянути ці феномени музичної діяльності в історико-культурному часі. Наукова новизна розгорнута в ретроспективному огляді досягнень Ісаака Берковича та Миколи Сільванського у сфері фортепіанної творчості та виконавства, музичної педагогіки, що постали в Україні в другій половині ХХ ст. Перспективи подальших досліджень вказаної тематики полягають у значущості реалій культури України (музичної, зокрема) та її післявоєнного майбутнього, що в ньому велике значення має залучення дітей та молоді до музичної творчості. Висновки до статті містять позиції, що розкривають творчий шлях цих видатних діячів вітчизняної культури; тематику, форми й зміст фортепіанних творів, присвячених світу дитинства; проєктують можливості застосування творчості та методики цих майстрів у реаліях сьогоденної України та в її післявоєнному майбутньому.

© Зубай Ю. М., 2022

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2022

Ключові слова: Ісаак Беркович; Микола Сільванський; музична педагогіка; світ дитинства; фортепіанна творчість та виконавство

Вступ

Актуальність статті розкривається через дослідження світу дитинства у творчості й педагогічній діяльності (у межах фортепіанної композиції, виконавської майстерності) Ісаака Берковича (1902–1972) та Миколи Сільванського (1916–1985), провідних інструменталістів (фортепіано), музичних педагогів та композиторів. Слід зазначити, що вказані митці продовжували розвивати традиції як вітчизняних, так і зарубіжних діячів музичної культури в сенсі залучення дітей до виконавства (фортепіанного), створивши низку еталонних фортепіанних творів, доступну й масово тиражовану методичну літературу з питань навчання дітей гри на фортепіано; вони викладали основи й зразки фортепіанної музики та композиції здобувачам вищої музичної освіти, які надалі успішно продовжили традиції професійного виконавства та композиторського мистецтва. Феномен української фортепіанної школи й композиторської діяльності, започаткований ще на зламі століть, сьогодні актуалізується на платформі новітніх викликів, особливо в царині перспектив музичної культури, музичної педагогіки тощо; в системі оцінок ролі, місця й значення вітчизняних діячів культури й мистецтва стосовно дитячого світу, його захисту, збагачення й позитивного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ж. Даюк та А. Мосійчук (2019, с. 170) дозволяє стверджувати, що дитячі фортепіанні твори були застосовані як дидактичний матеріал для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, а також для тих, хто навчався в дитячих музичних школах (далі ДМШ). О. Фрайт (2010) досліджує принцип програмності в дитячій інструментальній музиці України; важливими в цьому напрямі є роботи К. Гаран (2015) та О. Пономаренко (2008). Значну роль в оцінці дитячої фортепіанної музики відіграли Г. Ніколаї (2010), О. Тимощук (2011), О. Щербініна (2018). І. Таран (2017) оцінює музикознавчий доробок, присвячений фортепіанній творчості українських композиторів; виховні та дидактичні характеристики збірок українських композиторів-піаністів; фортепіанні цикли «24 п'єси для фортепіано». А. Булкін (2005) стверджує, що феномен Дитячого альбому виник на перехресті різноманітних пластів і сфер музичної культури. Внесок в аналіз специфіки українського інструментального (фортепіанного) виконавства (дитячого) та композиторської творчості здійснили О. Щербініна (2018) та З. Юзюк (2010). Розвідки, пов'язані з дослідженням музичної педагогіки та психології, здійснені В. Драганчук (2016) та Н. Мозгальовою (2014). У цій сфері також плідно працюють О. Рудницька (1998), Н. Гуральник (2004), О. Михайличенко (2004), О. Олексюк (2006), Г. Падалка (1995), Г. Стець (2013), О. Цалай-Якименко (1989), Ю. Грищенко (2014), Л. Хлебникова та ін. (2012). Ляо Бінь (2019) зауважив, що українська фортепіанна музика стала вагомим складником національної музичної культури, позначилась у творчості композиторів, які розвивали здатність дитини естетично сприймати світ (с. 134). Творчий доробок І. Я. Берковича розглянуто автором статті (Зубай, 2020), який розвиває роботу Т. Андрієвської (2014). До вивчення внеску Миколи Сільван-

ського у розвиток фортепіанної музики для дітей і про дітей долучилися Т. Борисенко (2018), З. Юзюк (2010), О. Суховерська (2014), автор публікації (Зубай, 2020). На підставі аналізу літератури зауважимо: дослідження світу дитинства (у фортепіанному виконавстві та композиції) в аспекті творчої діяльності Ісаака Берковича та Миколи Сільванського важливе з огляду на вплив цих митців на створення музики для дітей, школи та методики гри на фортепіано, а також у зв'язку з відзначенням 120-ї річниці від дня народження І. Берковича.

■ **Мета статті**

Метою статті є розкриття основних досягнень видатних діячів музичної культури, мистецтва й педагогіки Ісаака Берковича та Миколи Сільванського в аспекті їхнього наближення до сучасної дитячо-молодіжної аудиторії.

■ **Виклад матеріалу дослідження**

У повоєнні роки в Україні був пролонгований жанр фортепіанної музики для дітей; яка в той період була представлена творчістю композиторів: А. Штогаренка, І. Берковича, М. Сільванського, Ю. Щуровського. Характерними особливостями цих авторів і виконавців є яскрава образність; фактурне викладення, доступне для дитячих рук; втілення піаністичних навичок та виховання відчуття музичної фрази та ритму. Творчість та педагогіка митців відіграли значну роль у формуванні музично-естетичної компетентності учнів (у ДМШ) та студентів вишів. Дослідження творчості та музично-педагогічної діяльності Ісаака Берковича та Миколи Сільванського є важливим чинником вивчення ролі київської фортепіанної школи у вітчизняній музичній культурі з метою сучасного осягнення внеску цих діячів музичного мистецтва в розвиток фортепіанної музики для дітей. Особливого значення ця тема набула в наш час, коли захист, збереження тонкого світу дитинства є надважливим завданням. З точки зору культурології «культура дитинства» є дуже тривким духовним шаром. У цьому аспекті треба відзначити «дитиноцентричну» спрямованість творчості видатних діячів української культури.

Особистість Ісаака Берковича вплинула на розвиток жанру української дитячої фортепіанної музики, оскільки він збагатив репертуар юних піаністів, сприяв розвитку методики гри на фортепіано, зауважив, що «...розпочавши педагогічну роботу з дітьми по класу фортепіано, я помітив, ...дитяча музично-педагогічна література не відповідає вимогам... часу..., почав писати для своїх учнів етуди і п'єси...» (Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України, 1970). Також І. Беркович вважав, що діти з великим задоволенням виконують фортепіанні обробки народних пісень, що учнів-піаністів приваблює музика з виразною змістовною мелодією, яка легко запам'ятовується, має зручну фактуру. У 1950–1960-і роки в Україні, коли відчувалася недостатність педагогічного матеріалу для початкового періоду навчання гри на фортепіано, проявився талант Ісаака Берковича. У цей час з'являються його зразкові Фортепіанні ансамблі оп.30 (1956 р.), що становлять цикл із 12 творів у 4 руки на двох фортепіано; його складники мають програмну назву, яка точно відтворює їхній естетичний зміст.

I. Беркович акцентував на важливості музикування в ансамблі на всіх етапах розвитку учня-піаніста. Етюди оп.31 (1956 р.) авторства I. Берковича є збіркою з 28 етюдів, розміщених у 2 зошити. Більшість етюдів мають образне спрямування; цей опус висував перед юними виконавцями завдання не лише технічного плану; твори цього циклу слугують для учнів-піаністів первісним ознайомленням зі зразком жанру концертного етюд. На нашу думку, ця збірка залишила значний відбиток у розвиткові жанру українського концертного етюд (Зубай, 2020, с. 49–53). Фортепіанна спадщина I. Берковича нараховує 20 варіаційних циклів; серед них закріпилися в репертуарах виконавців «Варіації на тему Паганіні» (1950 р.), які було включено до збірника «Фортепіано 7 клас».

Найвищим досягненням I. Берковича в аспекті спрямування на дитячу аудиторію є «Школа фортепіанної гри» оп. 35 (1960 р.) (Беркович, 1962). Контекст «Школи...» мав вигоди в національно-пісенній творчості. У ній автор використав фольклорні інтонації, притаманні світовим національним музичним культурам. «Школа...» надала поштовх українським композиторам, що в цілому збагатили вітчизняну фортепіанну музику дитячим репертуаром. Слід зауважити, що Розділ із загальними методичними рекомендаціями стосується передусім педагогів-піаністів. Ця збірка не є типовим «самовчителем» гри на фортепіано, вона є якісним навчальним матеріалом початкового періоду навчання дітей молодшого шкільного віку і більш старших.

Творчість I. Берковича сприяла розвиткові жанру дитячого фортепіанного концерту, який відтворює дитячу тематику, має на меті реалізацію музично-естетичних навчально-методичних функцій, спрямованих на ознайомлення юних музикантів із його особливостями на доступному їм рівні. У наш час цей жанр користується великим попитом, адже саме дитячі фортепіанні концерти є для початківців-піаністів своєрідною творчою лабораторією, яка готує їх до виконання більш серйозних зразків у цьому жанрі. Надалі I. Берковичем були створені фортепіанні концерти (1961, 1963, 1967 рр.), призначені для різних етапів навчання дітей та юнацтва. Сюїта для фортепіано «До школи» (1970 р.) присвячена внуку. У ній виписані типові моменти буденного дитячого шкільного життя, на що вказують назви її творів-складників: «Перший раз у перший клас», «Перший дзвінок», «Розповідь вчительки», «Перерва», «Урок співів», «Урок фізкультури», «Після уроків», «Робимо уроки» тощо.

Ісаак Беркович спілкувався з Миколою Сільванським, який, будучи піаністом, композитором, педагогом, присвятив фортепіанні збірки здебільшого учням середніх і старших класів ДМШ. М. Сільванський написав 5 концертів і концертино. Музика М. Сільванського охоплює багато жанрів, як у малих формах (дитяча фортепіанна мініатюра, пісні), так і в масштабних композиціях, (симфонія, інструментальні концерти, балети). Посеред творів, написаних М. Сільванським, важливе місце посідали опуси для дітей і про дітей — «Піонерська сюїта» для фортепіано в 7-ми частинах (1950 р.), «Піонерський концерт» для фортепіано з оркестром (1956 р.), балети: «Іван — добрий молодець» та «Мальчиш-кибальчиш», музика до телеспектаклю «Ялинка» (1957 р.).

Одним із найяскравіших фортепіанних творів М. Сільванського є цикл «24 п'єси для фортепіано» (1960 р.), спрямований на дітей старшого віку. Стилістично

панорама більшості п'єс циклу позначена класико-романтичними рисами, які відображали специфіку музичної мови того часу. П'єси у збірці структуровані за кварто-квінтовым колом; кожна з них демонструє одну з 24-ох тональностей; їхня сукупність реалізує цілісну образну програму, піаністичне завдання, педагогічну спрямованість. Жанровий зміст репрезентує образний світ дитинства, який втілено через різноманітні стани буття. Тут є образи природи («Світанок», «Поїзд в пустелі», «Бабки», «Лісові тіні», «Ввечері», «Весна прийшла», «Пташка та кішка», «В полі», «Ніч на річці»); зображується повсякденне життя людини («Колискова», «Розповідь», «Жвава розмова», «За роботу»), відображається розмаїття душевних настроїв («Тривога»), віддзеркалюються технічні здобутки («Запуск авіамоделі»), звучить танцювальна музика («Танок», «Полька», «Хороводна», «Мазурка», «Вальс», «Козачок»). Відзначимо основне — у фортепіанних п'єсах М. Сільванського є важливими складниками музичного образу такі елементи, як характер і настрої музики, специфічні риси персонажів (Сільванський, 1986).

Особливою заслугою автора є звукова трансформація розмовних інтонацій, зокрема, представлених у «Оповіданні» та «Жвавій розмові»; окремі теми віддають данину історичному часові з його ідеологією («Марш тимурівців», «Піонерський похід»). Митцю вдалося урахувати можливості вікової психології юного піаніста; більшість мініатюр, що увійшли до циклу, відзначені емоційною виразністю, рельєфністю образів, яскравою жанровістю, мають певну художню цінність. Учень, який виконує та усвідомлює зміст опусів збірки, безпосередньо сприймає структурований образний лад композиції, виразні елементи авторської музичної мови, що в цілому сприяє розвитку музичних здібностей та виконавських можливостей юних піаністів.

На нашу думку, вище описані п'єси, як і твори інших вітчизняних композиторів, виконаних у стилістиці цього жанру, можуть бути впроваджені в програмах ДМШ. Їхньою перевагою є програмність, яка певним чином ураховує життєвий і музично-слуховий досвід дітей. М. Сільванський мав схильність до поєднання літературно-образної та узагальненої програмності; цією характеристикою позначена сюїта «Пригоди барона Мюнхгаузена». Твори Сільванського брали до постановки колективи, що обслуговували дитячу аудиторію. У 1985 р. Київський академічний музичний театр для дітей та юнацтва дебютував виставами, серед яких були твори М. Сільванського: балети «Хлопчиш-Кибальчиш», «Іван-добрий молодець», «Незвичайний день», Симфонія, симфонічні казки: «Івасик-Телесик» (на сл. Павла Тичини), «Кіт Хвостун» (на сл. Грицька Бойка); «Українське скерцо» для фортепіано і оркестру народних інструментів, П'ять концертів для фортепіано й оркестру, «Піонерський концерт» (з епізодом на тему «Маршу юних піонерів» Кайдан-Дешкіна, у редакції 1963 р.), сонати для фортепіано; «Українська сонатина» та ін.

Висновки

У різні часи для України вітчизняні майстри виконавства (фортепіано) та композиції творили для дітей. Особливої ваги ця творчість та музична діяльність набула у післявоєнний час на теренах срср та урср. Ісаак Беркович та Микола Сільванський через творчі зусилля розвинули жанри фортепіанної му-

зики, зробивши їх доступними для навчання дітей у ДМШ та у ЗОШ. Ці творіння мають актуальне значення й сьогодні, сприяючи прилученню дітей до глибин вітчизняної музичної культури, виконавського мистецтва. Вони просякнуті любов'ю до дітей, мають практичне значення як методика викладання фортепіанної гри. З плином часу жанр українського дитячого фортепіанного концерту, до якого першими звернулись І. Беркович та М. Сільванський, поповнився новими зразками, а саме — концертами Л. Шукайло, О. Іванька, Ю. Зубая. Музично-педагогічна спадщина І. Берковича сьогодні має актуальне значення. Музична спадщина М. Сільванського є зразком заглиблення в світ дитинства, сприяє прилученню дітей до світу фортепіанної музики. Ці творчі напрацювання мають також проєктивне значення; їхній подальший розвиток сприятиме не тільки розширенню педагогічного репертуару молодих музикантів, але й дозволить комплексно оцінити еволюцію вітчизняної дитячої фортепіанної музики, кращі досягнення на цій ниві й намітити шляхи існування української музичної культури, освіти, педагогіки в сучасних реаліях.

■ Список використаних джерел

- Андрієвська, Т. М. (2014). Ісаак Беркович — педагог та композитор. *Київське музикознавство*, 49, 212–220. http://nbuv.gov.ua/UJRN/kmuz_2014_49_26
- Бінь, Л. (2019). Фортепіанна музика для дітей як засіб формування музично-естетичної компетентності підлітків. *Молодь і ринок*, 8(175), 154–159.
- Борисенко, Т. В. (2018). Стилiстичний аналіз фортепіанних мініатюр Миколи Сільванського. *Мистецтвознавчі записки*, 34, 274–283. <http://journals.urau.ua/mz/article/download/191157/191154>
- Булкін, А. І. (2005). *Фортепіанний Дитячий альбом: шляхи становлення, поетика жанру* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського].
- Гаран, К. М. (2015). Фортепіанна музика для дітей у творчості українських композиторів. *Вісник КНУКІМ. Серія «Мистецтвознавство»*, 30, 24–31. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.30.2014.159816>
- Грищенко, Ю. В. (2014). Музично-педагогічна діяльність видатних українських композиторів і виконавців: історичний аспект. В *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*, Збірник матеріалів XI Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької (с. 87–91), Чернівці, Україна. Зелена Буковина.
- Гуральник, Н. П. (2004). Піаністи і музичне навчання в класі фортепіано: історія, теорія, практика. В *Проблеми педагогіки музичного мистецтва*, Матеріали конференції «Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні» (с. 99–109), Ніжин, Україна. Ніжинський державний педагогічний університет ім. Миколи Гоголя.
- Даяк, Ж. Ю., & Мосійчук, А. В. (2019). Дитяча фортепіанна музика на теренах України. *Нова педагогічна думка*, 4(100), 170–173. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2019-100-4-170-173>
- Драганчук, В. М. (2016). *Музична психологія і терапія*. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. <https://evnuir.vnu.edu.ua/>

- bitstream/123456789/9393/1/Drahanchuk_Muzychna_psyholohiya_terapiya_Posibnyk.pdf
- Зубай, Ю. М. (2020, 27–28 листопада). Фортепіанна творчість І. Берковича: традиції та новаторство. В *Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції та регіональний аспект*, II науково-практична конференція (с. 49–53), Харків, Україна, Гельветика.
- Михайличенко, О. В. (2004). *Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія*. Наука.
- Мозгальова, Н. Г. (2014). Виховні можливості фортепіанної музики для дітей. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 17, 294–298.
- Ніколаї, Г. Ю. (2010). Українська фортепіанна музика як феномен культури ХХ століття. *Ars inter Culturas*, 1, 121–132. <https://scholar.google.com.ua/citations?user=y5ATWYUAAAAJ&hl=ru>
- Олексюк, О. М. (2006). *Музична педагогіка*. Київський національний університет культури і мистецтв.
- Падалка, Г. М. (1995). *Музична педагогіка*. Херсонський державний університет.
- Пономаренко, О. М. (2008). Формування образного світу дитини засобами фортепіанної музики. *Мистецтвознавчі записки*, 13, 53–59.
- Рудницька, О. П. (1998). *Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти*. Інститут педагогіки і психології професійної освіти.
- Сільванський, М. Й. (1986). *Теори для фортепіано* [Ноти]. Музична Україна.
- Стець, Г. В. (2013). Музичне виховання в Україні: ретроспективний аналіз. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Психолого-педагогічні науки*, 1, 281–286.
- Суховерська, О. А. (2014). Фортепіанний цикл М. Сільванського «Пригоди барона Мюнхгаузена» у жанрово-стильовому та виконавському аспектах. *Мистецтвознавчі записки*, 25, 63–69. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2014_25_10
- Таран, І. М. (2017). Фортепіанні збірки для дітей українських композиторів у контексті сучасного педагогічного репертуару. *Альманах науки*, 4, 26–29. <http://almanah.ltd.ua/save/2017/4/7.pdf>
- Тимошук, О. Є. (2011). *Фортепіанні цикли для дітей у творчості українських композиторів: образно-художній аспект* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової].
- Фрайт, О. В. (2010). *Фортепіанні альбоми та цикли українських композиторів для дітей: історія і сучасність*. Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка.
- Хлебникова, Л., Дорогань, Л., Івахно, І., Кондратова, Л., Корнілова, О., Лобова, О., & Міщенко, Н. (2012). Музичне мистецтво для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи. *Мистецтво та освіта*, 1, 14–19. http://nbuv.gov.ua/UJRN/mtao_2012_1_4
- Цалай-Якименко, О. С. (1989). Музикознавство і педагогіка. В *Історія української музики* (Т. 1, с. 403–434). Наукова думка.
- Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. (1970). *Беркович Ісаак Якович — український композитор, педагог, музичний діяч*. Фонд 468. Опис 1. Справа №3/3249.

- Щербініна, О. М. (2018). Дитячий фортепіанний цикл як творча лабораторія з розвитку художньо-образних уявлень музиканта. *Актуальні питання мистецької педагогіки*, 7, 84–88. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmp_2018_7_19
- Юзюк, З. І. (2010). Фортепіанні збірники для дітей та юнацтва в творчості педагогів-піаністів України та українського зарубіжжя другої половини ХХ ст. *Молодь і ринок*, 5, 87–92.

References

- Andriievskaya, T. M. (2014). Isaak Berkovych — pedahoh ta kompozytor [Isaak Berkovych is a teacher and composer]. *Kyivske muzykoznavstvo*, 49, 212–220. http://nbuv.gov.ua/UJRN/kmuz_2014_49_26 [in Ukrainian].
- Bin, L. (2019). Fortepianna muzyka dlia ditei yak zasib formuvannia muzychno-estetychnoi kompetentnosti pidlitkiv [Piano music for children as a means of forming the musical and aesthetic competence of teenagers]. *Youth and market*, 8(175), 154–159 [in Ukrainian].
- Borysenko, T. V. (2018). Stylistychnyi analiz fortepiannykh miniatur Mykoly Silvanskoho [Stylistic analysis of Mykola Silvanskyi's piano miniatures]. *Notes on art criticism*, 34, 274–283. <http://journals.urau.ua/mz/article/download/191157/191154> [in Ukrainian].
- Bulkin, A. I. (2005). *Fortepianni Dytiachyi albom: shliakhy stanovlennia, poetyka zhanru* [Piano Children's album: ways of formation, poetics of the genre] [PhD Dissertation, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music] [in Ukrainian].
- Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine (1970). *Berkovych Isaak Yakovych — ukrainskyi kompozytor, pedahoh, muzychnyi diiach* [Berkovych Isaak Yakovych is a Ukrainian composer, teacher, musician]. Fund 468. Description 1. Case No. 3/3249 [in Ukrainian].
- Daiuk, Zh. Yu., & Mosiichuk, A. V. (2019). Dytiacha fortepianna muzyka na terenakh Ukrainy [Children's piano music on the territory of Ukraine]. *Nova pedahohichna dumka*, 4(100), 170–173. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2019-100-4-170-173> [in Ukrainian].
- Drahanchuk, V. M. (2016). *Muzychna psykholohiia i terapiia* [Music psychology and therapy]. Skhidnoieuropeyskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9393/1/Drahanchuk_Muzychna_psykholohiya_terapiya_Posibnyk.pdf [in Ukrainian].
- Frait, O. V. (2010). *Fortepianni albomy ta tsykly ukrainskykh kompozytoriv dlia ditei: istoriia i suchasnist* [Piano albums and cycles by Ukrainian composers for children: history and modernity]. Redaktsiino-vydavnychiy viddil Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni I. Frankas [in Ukrainian].
- Haran, K. M. (2015). Fortepianna muzyka dlia ditei u tvorchosti ukrainskykh kompozytoriv [Piano music for children in the works of Ukrainian composers]. *Bulletin of NUKiM. Series in Arts*, 30, 24–31. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.30.2014.159816> [in Ukrainian].
- Hryshchenko, Yu. V. (2014). Muzychno-pedahohichna diialnist vydatnykh ukrainskykh kompozytoriv i vykonavtsiv: istorychnyi aspekt [Music and pedagogical activities of outstanding Ukrainian composers and performers: historical aspect]. In *Pedahohichna maisternist yak systema profesiinykh i mystetskykh kompetentnostei* [Pedagogical

- skills as a system of professional and artistic competences], Collection of materials of the 11th International Pedagogical and Artistic Readings in memory of Professor O. P. Rudnytska (pp. 87–91), Chernivtsi, Ukraine. Zelena Bukovyna [in Ukrainian].
- Huralnyk, N. P. (2004). Pianisty i muzyчне navchannia v klasi fortepiano: istoriia, teoriia, praktyka [Pianists and music education in the piano class: history, theory, practice]. In *Problemy pedahohiky muzychnoho mystetstva* [Issues of musical art pedagogy], Materials of the conference “Establishment and development of music and pedagogical education in Ukraine” (pp. 99–109), Nizhyn, Ukraine. Nizhyn Gogol State University [in Ukrainian].
- Khliebnykova, L., Dorohan, L., Ivakhno, I., Kondratova, L., Kornilova, O., Lobova, O., & Mishchenko, N. (2012). Muzyчне mystetstvo dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. 1-4 klasy [Musical art for general educational institutions. 1-4 classes]. *Mystetstvo ta osvita*, 1, 14–19. http://nbuv.gov.ua/UJRN/mtao_2012_1_4 [in Ukrainian].
- Mozghalova, N. H. (2014). Vykhovni mozhlyvosti fortepianoi muzyky dlia ditei [Educational possibilities of piano music for children]. *Pedagogical Education: Theory and Practice*, 17, 294–298 [in Ukrainian].
- Mykhailychenko, O. V. (2004). *Osnovy zahalnoi ta muzychnoi pedahohiky: teoriia ta istoriia* [Basics of general and musical pedagogy: theory and history]. Nauka [in Ukrainian].
- Nikolai, H. Yu. (2010). Ukrainska fortepianna muzyka yak fenomen kultury XX stolittia [Ukrainian piano music as a cultural phenomenon of the 20th century]. *Ars inter Culturas*, 1, 121–132. <https://scholar.google.com.ua/citations?user=y5ATWyYAAAAJ&hl=ru> [in Ukrainian].
- Oleksiuk, O. M. (2006). *Muzychna pedahohika* [Musical pedagogy]. Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian].
- Padalka, H. M. (1995). *Muzychna pedahohika* [Musical pedagogy]. Kherson State University [in Ukrainian].
- Ponomarenko, O. M. (2008). Formuvannia obraznoho svitu dytyny zasobamy fortepianoi muzyky [Formation of the imaginative world of the child by means of piano music]. *Notes on art criticism*, 13, 53–59 [in Ukrainian].
- Rudnytska, O. P. (1998). *Muzyka i kultura osobystosti: problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity* [Music and culture of an individual: issues of modern pedagogical education]. Instytut pedahohiky i psykhologii profesiinnoi osvity [in Ukrainian].
- Shcherbinina, O. M. (2018). Dytiachyi fortepianni tsykl yak tvorcha laboratoriiia z rozvytku khudozhno-obraznykh uiavlen muzykanta [The children’s piano cycle as a creative laboratory for the development of the musician’s artistic and figurative ideas]. *Aktualni pytannia mystetskoï pedahohiky*, 7, 84–88. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmp_2018_7_19 [in Ukrainian].
- Silvanskyi, M. Y. (1986). *Tvory dlia fortepiano* [Works for piano] [Notes]. Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
- Stets, H. V. (2013). Muzyчне vykhovannia v Ukraini: retrospektyvnyi analiz [Musical education in Ukraine: a retrospective analysis]. *Naukovi zapysky [Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia]. Serii: Psykhologo-pedahohichni nauky*, 1, 281–286 [in Ukrainian].
- Sukhovska, O. A. (2014). Fortepianni tsykl M. Sylvanskoho “Pryhody barona Miunkhauzena” u zhanrovo-stylovomu ta vykonavskomu aspektakh [M. Silvanskyi’s

- piano cycle "The Adventures of Baron Munchausen" in genre, style and performance aspects]. *Notes on art criticism*, 25, 63–69. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2014_25_10 [in Ukrainian].
- Taran, I. M. (2017). Fortepianni zbirky dlia ditei ukrainskykh kompozytoriv u konteksti suchasnoho pedahohichnoho repertuaru [Piano collections for children by Ukrainian composers in the context of the modern pedagogical repertoire]. *Almanakh nauky*, 4, 26–29. <http://almanah.ltd.ua/save/2017/4/7.pdf> [in Ukrainian].
- Tsalai-Yakymenko, O. S. (1989). Muzykoznavstvo i pedahohika [Musicology and pedagogy]. In *Istoriia ukrainskoi muzyky* [History of Ukrainian music] (Vol. 1, pp. 403–434). Naukova dumka [in Ukrainian].
- Tymoshchuk, O. Ye. (2011). *Fortepianni tsyклы dlia ditei utvorchosti ukrainskykh kompozytoriv: obrazno-khudozhnii aspekt* [Piano cycles for children in the works of Ukrainian composers: visual and artistic aspect] [Abstract of PhD Dissertation, Odessa National Music Academy] [in Ukrainian].
- Yuziuk, Z. I. (2010). Fortepianni zbirnyky dlia ditei ta yunatstva v tvorchosti pedahohiv-pianistiv Ukrainy ta ukrainskoho zarubizhzhia druhoi polovyny XX st. [Piano collections for children and youth in the works of piano teachers of Ukraine and Ukrainian abroad in the second half of the 20th century]. *Youth and market*, 5, 87–92 [in Ukrainian].
- Zubai, Yu. M. (2020, November 27–28). Fortepianna tvorchist I. Berkovycha: tradytsii ta novatorstvo [Piano work of I. Berkovych: traditions and innovation]. In *Innovatsiini naukovi doslidzhennia: svitovi tendentsii ta rehionalnyi aspekt* [Innovative scientific research: world trends and regional aspect], II scientific and practical conference (pp. 49–53), Kharkiv, Ukraine. Helvetyka [in Ukrainian].

THE CONTRIBUTION OF ISAAC BERKOVYCH AND MYKOLA SILVANSKYI TO THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN MUSIC PEDAGOGY

Yurii Zubai

PhD Student,

ORCID: 0000-0003-1475-8368, e-mail: katerinalavra@gmail.com,

P. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to reveal the main achievements of outstanding figures of music culture, art, and pedagogy Isaak Berkovych and Mykola Silvanskyi in terms of their approach to modern children and youth audiences, with certain amendments and remarks. Research methodology. In the process of revealing the presented issues, the following methods are used: within the frameworks of the historical and cultural method, the contribution of Isaak Berkovych and Mykola Silvanskyi to the development of the Ukrainian piano school and music pedagogy is evaluated; the comparative method made it possible to compare and correlate the creative and pedagogical achievements of artists with the development of music

culture, the piano school, and general pedagogical approaches that were inherent in domestic music pedagogy at different times, especially in the 20th century; the synchronous method contributes to the assessment of the style and genre palette, means, and forms of piano technique, directions, and trends of compositional activity that unfolded in the music culture of Ukraine in the second half of the 20th century; the diachrony method allows considering these phenomena of musical activity in historical and cultural time. The scientific novelty is developed in a retrospective review of the achievements of Isaak Berkovych and Mykola Silvanskyi in the field of piano creative work and performance, music pedagogy, which appeared in Ukraine in the second half of the 20th century. Prospects for further research on the specified topic lie in the significance of the realities of Ukrainian culture (music, in particular) and its post-war future, in which the involvement of children and youth in the art of music is of great importance. The conclusions to the article contain positions that reveal the creative path of these prominent figures of national culture; themes, forms, and content of piano works dedicated to the world of childhood; project the possibilities of applying the creative work and methodology of these masters in the realities of today's Ukraine and its post-war future.

■ **Keywords:** Isaak Berkovych; Mykola Silvanskyi; music pedagogy; the world of childhood; piano creative work and performance

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.